

До
Председателя
на научно жури, определено със
заповед № РД-38-357/09.07.2014г.
на Ректора на Софийски университет
„Св. Климент Охридски”, гр. София

СТАНОВИЩЕ

от д-р Вълчин Здравков Даскалов, доцент по гражданско и семейно право (05.05.08)
при ЮФ на УНСС, външен член на научното жури

относно: защита на дисертационен труд на тема *„Концентрация между предприятия чрез придобиване на контрол”* с автор Васил Тодоров Тодоров, за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление „Право” 3.6., научната специалност „гражданско и семейно право” (05.05.08)

Уважаеми членове на Научното жури,
С решение на Факултетния съвет на Юридическия факултет, СУ „Кл. Охридски” от 10.06.2014 г. (прот. № 9) съм избран, а със заповед № РД-38-357/09.07.2014г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски” и утвърден за външен член на Научно жури за провеждане на открито заседание за защита на дисертационен труд на тема *„Концентрация между предприятия чрез придобиване на контрол”* с автор Васил Тодоров Тодоров, за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление „Право” 3.6., научната специалност „гражданско и семейно право” (05.05.08).

Декларирам, че нямам роднински връзки с кандидата, както и че не съм съавтор с него в съвместни трудове и публикации.

В изпълнение на задълженията си като член на журито предоставям настоящето становище.

I. Обща оценка на докторанта и на представения дисертационен труд

През 2008 г. Васил Тодоров Тодоров е зачислен като задочен докторант по научната специалност 05.05.08 „Гражданско и семейно право” в Юридическия факултет, СУ „Кл. Охридски”. През време на докторантурата си Васил Тодоров е положил предвидените изпити. След завършването на академичното си образование той изгражда кариера в областта на стопанисването и управлението на недвижими имота като и понастоящем е председател на Съвета на директорите на две акционерни дружества с такъв предмет на дейност. Наред с това, Васил Тодоров още след завършването на Университета започва работа в управлението на Българската търговско-промишлена палата като до 2009 г. е главен секретар, а в периода 2009-2011 г. е парламентарен секретар на БТПП и ръководител на направление „Активи и участия”. Понастоящем е главен секретар и член на Управителния съвет на БТПП.

По темата на дисертационния труд са налице три публикации в утвърдените правни списания „Търговско право” и „Търговско и конкурентно право”. Наред с

разработките по темата, Васил Тодоров е автор на още четири научни разработки по други теми в областта на правото, публикувани също в елитни правни списания.

Дисертационният труд е подготвен под научното ръководство на проф. д.ю.н. Методи Марков. Той е в обем 217 стр. (изложение, без библиография и друга сервизна информация). Направени са 500 бележки под линия. Библиографската справка на труда включва използвана богата научна и научно-приложна литература на български, английски и руски език – общо 122 заглавия.

II. Оценка на научните и практически резултати и приноси на представения дисертационен труд

Представеният за защита дисертационен труд представлява едно цялостно и завършено изследване на един от видовете концентрация между предприятия – чрез придобиване на контрол. Достойнствата и значимостта на работата следва да бъдат оценени въз основа на няколко критерия.

На първо място, това е актуалността и стопанско-икономическото значение на предмета на изследване. Преминаването на страната от планово-командно стопанство към пазарно регулирана икономика обоснова необходимостта от ефективни правни механизми за закрила и стимулиране на развитието на конкуренцията като основен двигател на този вид отношения. Засилващата се в последните десетилетия тенденция на глобализация в световен план и особено членството на страната в ЕС, превръща концентрацията на стопанска дейност в един основните фактори с пряко влияние върху развитието на конкуренцията. Докато другите видове концентрация между предприятия – чрез сливания и вливания на търговски дружества и чрез създаване на съвместни предприятия, са поставени в съвсем ясно дефинирани правни рамки и лесно подлежат на институционален надзор и въздействие, то концентрацията, която се постига чрез придобиване и упражняване на влияние върху предприятия или части от тях, може да бъде постигната чрез множество разнообразни видове сделки, повечето от които не са подчинени на разрешителен или регистрационен режим. Този особеност превръща концентрацията чрез придобиване на контрол в един от най-сериозните и значими фактори, оказващи влияние върху нормалното развитие на ефективната конкуренция. Така цялостно изследване на този правен феномен придобива ново качествено значение в условията на развитие на пазарното стопанство и неговото задълбочено изследване добива изключителна актуалност.

Вторият критерий е новостта на изследването в българската правна теория. Предложеният дисертационен труд е първото в нашата правна литература цялостно систематично монографично изследване на концентрациите на предприятия чрез придобиване на контрол в светлината на сега действаща българска правна уредба, но и на европейското право. Тази научна новост в най-голяма степен предопределя значимостта на работата.

На трето място, като важно достойнство на работата може да се изтъкне използваният от автора цялостен подход към изследването. Концентрацията на предприятия е феномен, който наред с това, че притежава всички формални белези на правно явление има и подчертано определящо икономическо съдържание. Благодарение на средно-специалното си икономическо образование авторът е успял много успешно да интерпретира икономическите особености на концентрацията от

юридическа гледна точка и да ги преведе на правен език. Темата на изследването има интердисциплинарен характер и в сферата на правото – сделките, чрез които може да се установи и упражнява влияние върху предприятия или части от тях се предмет на частното право. Наред с това, цялостния разрешителен режим и съответното производство се уреждат от публичноправни правни норми, които несъмнено принадлежат към административното право. Авторът се е справил много успешно с интрепретацията на преплитаща се правна материя и е успял да намери вътрешните връзки в нея. Трудността на изследването се предопределя и от наличието на два паралелни правни режима: нормите на Закона за защита на конкуренцията, които уреждат това правно явление в случаите, когато концентрацията има само вътрешно за страната значение и нормите на Регламент (ЕО) № 139/2004 на Съвета от 29.01.2004 г. относно контрола върху концентрациите между предприятия, както и и Регламент (ЕО) № 803/2004 на Комисията, които уреждат същата материя по отношения на концентрации, които имат общностно значение. Авторът е успял да направи паралелен анализ и на двата режима като на места прави и аргументирана критика и удачни предложения за довършване на процеса на хармонизация на българското право към европейското.

Като четвърти критерий за оценка на работата следва да послужи методологията на изследване. Като достойнство на дисертационния труд следва да се изтъкне удачното съчетаване различните методи на научно изследване. Посочените във въведението на работата девет метода на научно изследване са използвани пълноценно и удачно. Наред с типичните за подобни разработки логически методи на анализ и синтез, индукция и дедукция, в предложената работа изключително широко са застъпени и историческият и сравнителноправният методи на изследване. Проследяването на историческото развитие на правната уредба на концентрацията, особено в общо европейски план, дава възможност на читателя по-лесно да възприеме вътрешната логика на разглежданата проблематика.

Предложената от Васил Тодоров структура на дисертационния труд логично отговаря на темата и на целите на изследването. Работата е организирана в въведение, четири глави и заключение. Въведението очертава предмета на изследването, поставя конкретните му научни задачи и маркира методите, чрез които ще бъде проведена изследователската работа. Глава първа е посветена на понятието и видовете концентрации. Изложението започва с исторически и сравнителноправен анализ като се разглежда развитието на българската правна уредба и правото на ЕС. По-нататък се разглежда съдържанието на понятието „концентрация между предприятия” и техните видове. Следва да се отбележи, че изследването паралелно разглежда българските и европейските норми, което позволява на читателя по-лесно да схване общите черти и разликите в двата правни режима. По такъв начин предложените в края на главата критични бележки относно определянето на понятието за концентрация чрез придобиване на контрол в ЗЗК се явяват нейн логичен завършек. В глава втора се разглежда придобиването на контрол върху предприятия като форма на концентрация. В началото се предлага изследване на понятието „придобиване на контрол”. По нататък

се анализират обектите и средствата за придобиване на контрол и видовете контрол, както и промените в качеството на контрола. Глава трета има преобладаващо икономическо съдържание и е посветена на икономическите условия, чието достигане превръща установяването на влияние в концентрация, която трябва да бъде разрешена по съответния ред. С оглед съдържанието на изложението предложеното заглавие на глава трета е неточно. В глава четвърта са разгледани производствата за издаване на разрешения за придобиване на контрол върху предприятия пред българската комисия за защита на конкуренцията и пред Европейската комисия относно концентрации с общностно значение. Двете производства са разгледани много подробно, анализирана е богата практика на КЗК, на ЕК, на ВАС и на Съда на ЕС по множество различни въпроси. Дисертационният труд завършва с относително кратко заключение, в което са ситематизирани предложенията на автора за усъвършенстване на законодателството.

Работата е написана на точен и лесно разбираем юридически език и се възприема лесно от читателя. Не се откриват излишни теоретизирания и ненужно сложен изказ.

В представения за защита дисертационен труд са налице сериозни научни резултати и приноси към развитието на българската правна наука. Следва да бъдат посочени някои по-важни конкретни постижения:

- работата съдържа критичен анализ на легалната дефиниция на понятието придобиване на контрол върху предприятие по чл. 22 ал. 1 т. 2 ЗЗК – авторът предлага допълване на определението с оглед хармонизация на българското право към европейското и постигане пълно съответствие с чл. 3 пар.1 б. „б” от Регламент 139/2004 (глава първа, т. IV, с. 54-56);

- в труда е въведен непознат до сега критерий по отношение на класификацията на трите основни вида концентрации между предприятия – сливане/вливане; създаване на ново съвместно предприятие и придобиване на контрол. Авторът подхожда към тази класификация въз основа на обстоятелството дали при съответната концентрация е налице прекратяване и/или създаване на ново предприятие или липсва такова обстоятелство (глава първа, т. III.1., с. 44-48).

- предложен е критичен анализ на прилагания у нас тест за оценка на сделката чрез анализ на потенциалната възможност за възникване на господстващо положение. Авторът прави подробен преглед на развитието на световната тенденция на замяна на този с тест с теста за съществено препятствие на ефективната конкуренция и прави аргументирано предложение за възприемането на този тест и в нашия закон (глава трета, т. III.1., с. 120-126);

- анализирайки правомощията на КЗК авторът обосновава критикува предвидената от закона възможност (чл. 86 ал. 1 ЗЗК) комисията по своя преценка да може да налага на участващите в концентрацията предприятия мерки за запазване на ефективната конкуренция. Аргументиран е изводът, че това правомощие е в противоречие не само с европейското право, но и с основния за частноправните отношения принцип на автономия волята (глава трета, т. III.5., с. 135-136).

Като цяло дисертационният труд има силно изразена практическа насоченост и значение. Без изключение всички направени изводи, които имат теоретичен характер, са послужили като основа за аргументирани уместни предложения *de lege ferenda*. В

заключителната част на работата авторът е формулирал 11 конкретни предложения за усъвършенстване на българското законодателство. Въз основа на направените проучвания и сериозния сравнителноправен анализ е формулирано и едно предложение за промяна на европейското законодателство. Като положителен пример е предложена правната система на САЩ, в която срокът за задълбочено проучване на нотифицирана сделка е три пъти по-кратък (30 дни) в сравнение с предвидения в Регламент 139/2004 90 дневен срок (глава четвърта, т. II.6., с. 207 и в заключението с. 221-222).

По мое убеждение постигнатите резултати и приноси на докторанта доказват не само задълбочените му теоретични познания в областта на цялото право, но и неговите способности за самостоятелни научни изследвания и изграждането на цялостни обосновани теории. Практическата насоченост на работата показва умението на автора да интрепертира направените теоретични изводи в правоприлагането и да предлага на практиката аргументирани разрешения на констатираните проблеми.

III. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят и някои критични бележки и препоръки.

Като цяло работата би спечелила от малко повече теоретична задълбоченост и доразвиване на някои изводи. Започнатото в началото на глава втора разграничение между понятието контрол в смисъл на упражняване на решаващо влияние върху вземане на решения, свързани с дейността на дружеството и контрола като способ за установяване на съответствие и гарантиране на законосъобразност и целесъобразност в изпълнителната власт е само маркирано. Задълбочаването и доразвиването на този паралел би допринесло за изграждането на общо теоретичния фундамент на работата. Въз основа на изследваните различни хипотези на реализация на решаващо въздействие следва да се предложи общо теоретично обобщение на правната същност на този правен феномен.

Като цяло авторът е успял да предложи правна интерпретация на икономическото съдържание на концентрацията. Въпреки това на места изложението е посветено на разсъждения, които са в областта на икономическата наука. Тази бележка важи особено за глава трета.

Предложеното в края на дисертационния труд заключение е твърде кратко и е посветено основно на предложенията *de lege ferenda*. В него липсва финално обобщение на теоретичните резултати и изводи, които на направени в изложението. С оглед последваща публикация на работата е препоръчително заключителната част да се доразвие и допълни.

Направените по-горе бележки нямат за цел да дискредитират безспорните достойнства на работата, а целят да провокират творческо-изследователския подход на докторанта и да бъдат стимул за по-нататъшно развитие на труда.

IV. Заключение

Предвид изложените по-горе съображения, в заключение убедено изразявам положителната си оценка, че представения за защита пред научно жури дисертационен труд на тема „Концентрация между предприятия чрез придобиване

на контрол” отговаря на всички изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор”, поради което предлагам на г-н Васил Тодоров Тодоров - докторант в Юридическия факултет при СУ „Кл. Охридски” – да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” по научната специалност „гражданско и семейно право” (05.05.08).

Член на научното жури:

(доц. д-р Вълчин Даскалов)

01.08.2014 г.

гр. София